

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Illvstrissimi Viri Petri De Marca Archiepiscopi Parisiensis Dissertationvm De Concordia Sacerdotii Et Imperii, Sev De Libertatibvs Ecclesiæ Gallicanæ, Libri Octo

Marca, Pierre de

Parisiis, 1669

Capvt XVII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15617

quod Gislebertus contra vestra scepra inutiliter gessit, valde doluimus, eo quod prisca consuetudo & regni nobilitas censuit ut nullus Episcopum ordinare debuisset absque Regis iussione. Necessitatem assensus regij aperte prædicat. Neque enim de nominatione electioni prævia intelligendum puto.

IX. Continuata est hæc potestas à sequentibus Regibus; ut fidem facit Artaldus Episcopus Remensis apud Flodoardum lib. III. historia Remensis cap. xxxv. qui se electum ait à clero & populo, dante illis Rodulfo Rege id agendi facultatem ad Dei honorem & sui fidelitatem. In Chronico Flodoardi anno DCCCCLXII. eligitur Odoricus ad Remensem episcopatum, favente Lothario Rege. Quam ob rem non dubitat Adalbero Remensis in decreto suo de reformatione cœnobij Mosomensis anno DCCCCLXXXIII. profiteri sibi episcopatum gratia Dei & benignitate regia contradictum. His addi potest apertum testimonium Gerberti in epistola LXXX. ad Verdunensem Ecclesiam: Pastorem tuum voluntate hereditarij Regis, (id est, Ludovici filij Lotharij) consensu & favore comprovincialium Episcoporum electum, ac insuper episcopali benedictione donatum, adhuc pertinax minimè recognoscis. Mox: Ideo Pastorem non recognoscis, quia Regem tuum regno privare moliris. Vnde colligi quoque potest Episcopos tunc persuasum habuisse, cum Regis assensu Episcopos provinciales, non expectata cleri & plebis voluntate, potuisse Episcopum eligere atque ordinare.

X. Initio tertia Regum nostrorum dynastia perseveravit prior illa consuetudo assensus regij. Quod testatur decretum electionis Arnulfi in Episcopum Remensem, factum ab Episcopis provincie cum omni clero, acclamante populo, orthodoxis Regibus Hugone & Roberto consentientibus, anno nongentesimo octuagesimo nono. Iidem Episcopi, post abdicationem Arnulfi, elegerunt Gerbertum, favore & convenientia utriusque Principis Domini Hugonis Augusti & excellentissimi Regis Roberti, assensu quoque eorum qui Dei sunt in clero & in populo.

CAPVT XVII.

Synopsis.

I. Ventum est tandem ad Tractatum de jure Regaliâ. Materia isthac omnino bene tractata est quoad quæstiones qua in foro occurrunt. Nemo tamen ejus juris originem hactenus assecutus est. Referuntur in aversione varia plurimorum sententia.

II. Itaque visum est inquirere accuratè ac distictè.

ligenter in hanc materiam; qua valde nobilis est.

III. Pasquierius censebat difficile ostendi posse originem juris Regaliæ. Plurimum autem coheret ea investigatio ut agnosci possit quid statuendum sit in lite qua ab Agentibus generalibus in rebus cleri mota est pro asserenda libertate quarundam Ecclesiarum.

IV. Jus illud non successit in locum investiturarum. Diversum enim non est ab investituris.

V. Consilium operis explicatur.

I. **A**GENDUM itaque deinceps nobis est de jure Regaliæ, quod ea sit præcipua libri hujus scribendi causa. Et in antecessum quidem admonendus est lector eam materiam prorsus bene tractatam esse à viris perquam eruditis, quoad quæstiones quæ in foro occurrunt, de modis videlicet acquirendi & conservandi Beneficij juri Regaliæ obnoxij. Nondum tamen repertus est quisquam qui ejus originem assecutus sit, neque ipsius vocabuli quo jus illud significatur. Id unum pertinaciter asseritur, jus Regaliæ ab ipsis regni initiis exortum, regia majestati connexum vinculis arctissimis, sive ita visum Episcopis in gratiam Clodovei Regis ad Christianam fidem conversi, ut placuit quibusdam; sive tandem quod ea auctoritas ita principatui competat ut necessarius non fuerit prævius Episcoporum consensus. Tum jus illud ideo Regaliam vocari, quod merè regium sit, & vel inter nobiles regie dignitatis partes recensendum, adeo ut cum soli Regi competat, cum nemine alio communicari possit, exclusis etiam ab eo jure iis penes quos sub Rege puero administranda Reipublicæ cura est, quos Regentes regni recepto jamdiu vocabulo nominamus. Eo enim tantum tendit eorum sententia qui materiam istam omnium accuratissimè tractaverunt.

II. Verum quoniam illi in limine subsisterunt, neque ad originem juris pervenire quod à suis haud dubiè initiis profectum est, cum tamen adeo illustre sit argumentum, ob dignitatem Regis & Episcoporum, quos ea res tangit, ut credi vix possit ita obscuram esse hanc materiam quin deprehendi possint hujusce juris initia & progressus, facturum me operæ pretium existimavi si in eam curam diligenter & accuratè incumberem, præsertim cum ex ea causa regnum & sacerdotium non semel dissociata sint, atque ad institutum meum omnino pertineat.

III. Deterrebat me tamen, fateor, ab ea investigatione viri clarissimi Stephani Pasquierij auctoritas, qui in suis illis Discussionum Francicarum libris adnotavit nondum à quoquam proditam fuisse origi-

G G g

nem Regaliæ. neque id injuriâ. nam si quid in nostra historia obscurum est, id in primis prædicandum esse de hac materia. Referam autem ipsa viri verba: *Qui ait donné l'ancieneté de la Regale, je ne l'ay encoré veu; non sans cause. Car s'il y a obscurité en nostre histoire, c'est en celle-cy.* Sed præterquam quod instituti mei ratio postulat ut inquiram in originem juris, quæ adhuc sub judice lis est, an jus illud Regaliæ porrigatur ad universas regni Ecclesias, id quoque exigere videtur. Deprehensa enim semel origine hujus juris, facilius intelligemus quidnam videatur statuendum in causa quam in sacrum consistorium attulerunt Agentes generales in rebus cleri, qui quamplurimas regni Ecclesias ab eo jure exemptas & immunes esse contendunt.

IV. Itaque procul ab eorum sententia recedo qui avo Ludovici XI. nomine Parlamento Parisiensis apud Regem orantes, pronuntiarunt jus illud Regaliæ successisse in locum investiturarum. Nam contendo diversum illud non esse ab investituris, quin imò ipsas esse investituras, prout cum consensu Regum nostrorum modificata fuerunt in Conciliis Claromontano & Remensi & à Calisto secundo Papa anno millesimo centesimo vigesimo secundo, & prout usû ipso explicata sunt post tempora ejusdem Pontificis.

V. Ad explicandam autem opinionem meam necessarium videtur ostendere quid antiqui canones in Gallia recepti præceperint quoad fructus episcopatum vacantium, quid dein ex vetusto illo jure immutatum sit, & quæ tandem causa fuerint harum immutationum. Tum de investituris instituenda quaestio, quæ per multum ævi Ecclesiam commoverunt. Quo loco docendum erit quid eo nomine intelligerent majores nostri, quinam esset earum usus in Gallia, ubi primum titulo concessionis usurpatae sunt, ac dein investiturarum, demum verò sub vocabulo Regaliæ.

CAPVT XVIII.

Synopsis.

I. *Vetus Ecclesia nullos redditus habebat præter oblationes fidelium. Post Constantinum, Ecclesia locupletata sunt pluribus latifundiis, liberalitate fidelium. Quarto demum seculo inter ordinarios cleri redditus numerabantur fructus ex agris & possessionibus Ecclesie.*

II. *Quoniam verò agri illi maximam habebant invidiam, plebem eorum curam in se suscipere rogabat Augustinus, vitanda invidia. Verum id ob-*

tinere non potuit à laicis; ut docet Possidius.

III. *Eandem ob causam, & ne suspitioni avaritia paterent Episcopi, quibus bonorum ecclesiasticorum cura incumberebat, Concilium Chalcedonense statuit ut in unaquaque Ecclesia cathedrali Oeconomus institueretur, è clero illius Ecclesie eligendus. Quæ institutio legibus quoque Principum confirmata est.*

IV. *Eam renovarunt Concilia Hispania: quam in usum revocavit Gregorius magnus. Septima synodus Oecumenica edicit ut si Episcopus fuerit negligens in instituendo Oeconomo, negligentiam ejus suppleat Metropolitanus. quod & à Patriarcha fieri jubetur quoad Ecclesias Metropolitanas. Etate Zanara hac institutio non observabatur in Oriente.*

V. *Oeconomus ergo bona Ecclesie administrabat vivente Episcopo, itemque post mortem ejus, ex prescripto Concilij Chalcedonensis, quo jubetur ut bona Ecclesie vacantis futuro antistiti conferrentur ab Oeconomo. Explicatur canon Chalcedonensis.*

VI. *Propria Episcopi bona pertinent ad eos quos ipse heredes suos testamento esse jussit. quod probatur variis auctoritatibus. Si vero deceperit intestatus, tum propinquos ejus heredes esse oportet, secundum canonem apostolicum itemque Antiochenum. quod Balsamoni quoque placuit.*

VII. *Eadem est sententia canonis XXI. synodi Chalcedonensis, qui explicatur. Notatus Innocentius secundus Papa, qui sensum hujus canonis non cepit.*

VIII. *Notati etiam Zonaras & Balsamo, qui prorsus malè ceperunt sensum ejusdem canonis Chalcedonensis.*

IX. *Bona Episcopi ex redditibus Ecclesie comparata pertinent ad Ecclesiam, ex canone XXI. Antiocheno. Universa Episcoporum mortuorum bona in suos usus vertebant Metropolitanis in Oriente. quam consuetudinem sustulit Concilium Trullanum.*

X. *In Occidente quoque Clerici intervertite tentabant bona mobilia Episcopi mortui. Vitium id à Concilio Herdensi. Id ipsum, quoad laicos, prohibuerunt Urbanus secundus & Innocentius secundus.*

XI. *Antiqua Concilia Gallicana decreverunt bona Ecclesiarum vacantium ac spolia Episcoporum decedentium servari debere, expendenda in utilitatem Ecclesie & pro futuro successore. Potestates pervadere ceperunt res Ecclesie post mortem Episcoporum paulò ante Concilium Trullanum.*

ADDITION.] *Bona mortuorum Episcoporum à laicis diripi prohibuerunt Urbanus secundus & Innocentius secundus, itemque Callistus secundus. Referuntur canones Concilij Tolosani sub Calisto habiti, antehac non editi. Raimundus Comes Barcinonensis pollicitus est se deinceps non invasurum bona Episcoporum provincia Tarraconensis. Exemplum illud sequitur est Ermengardis Vicecomitissa Narbonensis, laudata ob hoc ab Hadriano quarto Papa. Atamen in Gallia Narbonensi perseverabat ea consuetudo avo Gregorij noni & Innocentij quarti.*

I. **V**etus Ecclesia nullis aliis redditibus ad suppeditandas expensas alendis Episcopis & Clericis sive etiam pro juvanda inopum paupertate necessarias fruebatur præter oblationes fidelium: quæ, ut adnotavit Irenæus, eò usque af-

quod Gislebertus contra vestra scepra inutiliter gessit, valde doluimus, eo quod prisca consuetudo & regni nobilitas censuit ut nullus Episcopum ordinare debuisset absque Regis iussione. Necessitatem assensus regij aperte prædicat. Neque enim de nominatione electioni prævia intelligendum puto.

IX. Continuata est hæc potestas à sequentibus Regibus; ut fidem facit Artaldus Episcopus Remensis apud Flodoardum lib. III. historia Remensis cap. xxxv. qui se electum ait à clero & populo, dante illis Rodulfo Rege id agendi facultatem ad Dei honorem & sui fidelitatem. In Chronico Flodoardi anno DCCCCLXII. eligitur Odoricus ad Remensem episcopatum, favente Lothario Rege. Quam ob rem non dubitat Adalbero Remensis in decreto suo de reformatione cœnobij Mosomensis anno DCCCCLXXXIII. profiteri sibi episcopatum gratia Dei & benignitate regia contraditum. His addi potest apertum testimonium Gerberti in epistola LXXX. ad Verdunensem Ecclesiam: Pastorem tuum voluntate hereditarij Regis, (id est, Ludovici filij Lotharij) consensu & favore comprovincialium Episcoporum electum, ac insuper episcopali benedictione donatum, adhuc pertinax minimè recognoscis. Mox: Ideo Pastorem non recognoscis, quia Regem tuum regno privare moliris. Vnde colligi quoque potest Episcopos tunc persuasum habuisse, cum Regis assensu Episcopos provinciales, non expectata cleri & plebis voluntate, potuisse Episcopum eligere atque ordinare.

X. Initio tertia Regum nostrorum dynastia perseveravit prior illa consuetudo assensus regij. Quod testatur decretum electionis Arnulfi in Episcopum Remensem, factum ab Episcopis provincie cum omni clero, acclamante populo, orthodoxis Regibus Hugone & Roberto consentientibus, anno nongentesimo octuagesimo nono. Iidem Episcopi, post abdicationem Arnulfi, elegerunt Gerbertum, favore & convenientia utriusque Principis Domini Hugonis Augusti & excellentissimi Regis Roberti, assensu quoque eorum qui Dei sunt in clero & in populo.

CAPVT XVII.

Synopsis.

I. Ventum est tandem ad Tractatum de jure Regaliâ. Materia isthac omnino bene tractata est quoad quæstiones qua in foro occurrunt. Nemo tamen ejus juris originem hactenus affectus est. Referuntur in aversione varia plurimorum sententia.

II. Itaque visum est inquirere accuratè ac distictè.

ligenter in hanc materiam; qua valde nobilis est.

III. Pasquierius censebat difficile ostendi posse originem juris Regaliæ. Plurimum autem coheret ea investigatio ut agnosci possit quid statuendum sit in lite qua ab Agentibus generalibus in rebus cleri mota est pro asserenda libertate quarundam Ecclesiarum.

IV. Jus illud non successit in locum investiturarum. Diversum enim non est ab investituris.

V. Consilium operis explicatur.

I. **A**GENDUM itaque deinceps nobis est de jure Regaliæ, quod ea sit præcipua libri hujus scribendi causa. Et in antecessum quidem admonendus est lector eam materiam prorsus bene tractatam esse à viris perquam eruditis, quoad quæstiones quæ in foro occurrunt, de modis videlicet acquirendi & conservandi Beneficij juri Regaliæ obnoxij. Nondum tamen repertus est quisquam qui ejus originem affectus sit, neque ipsius vocabuli quo jus illud significatur. Id unum pertinaciter asseritur, jus Regaliæ ab ipsis regni initiis exortum, regia majestati connexum vinculis arctissimis, sive ita visum Episcopis in gratiam Clodovei Regis ad Christianam fidem conversi, ut placuit quibusdam; sive tandem quod ea auctoritas ita principatui competat ut necessarius non fuerit prævius Episcoporum consensus. Tum jus illud ideo Regaliam vocari, quod merè regium sit, & vel inter nobiles regie dignitatis partes recensendum, adeo ut cum soli Regi competat, cum nemine alio communicari possit, exclusis etiam ab eo jure iis penes quos sub Rege puero administranda Reipublicæ cura est, quos Regentes regni recepto jamdiu vocabulo nominamus. Eo enim tantum tendit eorum sententia qui materiam istam omnium accuratissimè tractaverunt.

II. Verum quoniam illi in limine subsisterunt, neque ad originem juris pervenire quod à suis haud dubiè initiis profectum est, cum tamen adeo illustre sit argumentum, ob dignitatem Regis & Episcoporum, quos ea res tangit, ut credi vix possit ita obscuram esse hanc materiam quin deprehendi possint hujusce juris initia & progressus, facturum me operæ pretium existimavi si in eam curam diligenter & accuratè incumberem, præsertim cum ex ea causa regnum & sacerdotium non semel dissociata sint, atque ad institutum meum omnino pertineat.

III. Deterrebat me tamen, fateor, ab ea investigatione viri clarissimi Stephani Pasquierij auctoritas, qui in suis illis Discussionum Francicarum libris adnotavit nondum à quoquam proditam fuisse origi-

G G g

nem Regaliæ. neque id injuriâ. nam si quid in nostra historia obscurum est, id in primis prædicandum esse de hac materia. Referam autem ipsa viri verba: *Qui ait donné l'ancieneté de la Regale, je ne l'ay encoré veu; non sans cause. Car s'il y a obscurité en nostre histoire, c'est en celle-cy.* Sed præterquam quod instituti mei ratio postulat ut inquiram in originem juris, quæ adhuc sub judice lis est, an jus illud Regaliæ porrigatur ad universas regni Ecclesias, id quoque exigere videtur. Deprehensa enim semel origine hujus juris, facilius intelligemus quidnam videatur statuendum in causa quam in sacrum consistorium attulerunt Agentes generales in rebus cleri, qui quamplurimas regni Ecclesias ab eo jure exemptas & immunes esse contendunt.

IV. Itaque procul ab eorum sententia recedo qui avo Ludovici XI. nomine Parlamento Parisiensis apud Regem orantes, pronuntiarunt jus illud Regaliæ successisse in locum investiturarum. Nam contendo diversum illud non esse ab investituris, quin imò ipsas esse investituras, prout cum consensu Regum nostrorum modificata fuerunt in Conciliis Claromontano & Remensi & à Calisto secundo Papa anno millesimo centesimo vigesimo secundo, & prout usû ipso explicata sunt post tempora ejusdem Pontificis.

V. Ad explicandam autem opinionem meam necessarium videtur ostendere quid antiqui canones in Gallia recepti præceperint quoad fructus episcopatum vacantium, quid dein ex vetusto illo jure immutatum sit, & quæ tandem causa fuerint harum immutationum. Tum de investituris instituenda quaestio, quæ per multum ævi Ecclesiam commoverunt. Quo loco docendum erit quid eo nomine intelligerent majores nostri, quinam esset earum usus in Gallia, ubi primum titulo concessionis usurpatae sunt, ac dein investiturarum, demum verò sub vocabulo Regaliæ.

CAPVT XVIII.

Synopsis.

I. *Vetus Ecclesia nullos redditus habebat præter oblationes fidelium. Post Constantinum, Ecclesia locupletata sunt pluribus latifundiis, liberalitate fidelium. Quarto demum seculo inter ordinarios cleri redditus numerabantur fructus ex agris & possessionibus Ecclesie.*

II. *Quoniam verò agri illi maximam habebant invidiam, plebem eorum curam in se suscipere rogabat Augustinus, vitanda invidia. Verum id ob-*

tinere non potuit à laicis; ut docet Possidius.

III. *Eandem ob causam, & ne suspitioni avaritia paterent Episcopi, quibus bonorum ecclesiasticorum cura incumberebat, Concilium Chalcedonense statuit ut in unaquaque Ecclesia cathedrali Oeconomus institueretur, è clero illius Ecclesie eligendus. Quæ institutio legibus quoque Principum confirmata est.*

IV. *Eam renovarunt Concilia Hispania: quam in usum revocavit Gregorius magnus. Septima synodus Oecumenica edicit ut si Episcopus fuerit negligens in instituendo Oeconomo, negligentiam ejus suppleat Metropolitanus. quod & à Patriarcha fieri jubetur quoad Ecclesias Metropolitanas. Etate Zanara hac institutio non observabatur in Oriente.*

V. *Oeconomus ergo bona Ecclesie administrabat vivente Episcopo, itemque post mortem ejus, ex prescripto Concilij Chalcedonensis, quo jubetur ut bona Ecclesie vacantis futuro antistiti conferrentur ab Oeconomo. Explicatur canon Chalcedonensis.*

VI. *Propria Episcopi bona pertinent ad eos quos ipse heredes suos testamento esse jussit. quod probatur variis auctoritatibus. Si vero deceperit intestatus, tum propinquos ejus heredes esse oportet, secundum canonem apostolicum itemque Antiochenum. quod Balsamoni quoque placuit.*

VII. *Eadem est sententia canonis XXI. synodi Chalcedonensis, qui explicatur. Notatus Innocentius secundus Papa, qui sensum hujus canonis non cepit.*

VIII. *Notati etiam Zonaras & Balsamo, qui prorsus malè ceperunt sensum ejusdem canonis Chalcedonensis.*

IX. *Bona Episcopi ex redditibus Ecclesie comparata pertinent ad Ecclesiam, ex canone XXI. Antiocheno. Universa Episcoporum mortuorum bona in suos usus vertebant Metropolitanis in Oriente. quam consuetudinem sustulit Concilium Trullanum.*

X. *In Occidente quoque Clerici intervertite tentabant bona mobilia Episcopi mortui. Vitium id à Concilio Herdensi. Id ipsum, quoad laicos, prohibuerunt Urbanus secundus & Innocentius secundus.*

XI. *Antiqua Concilia Gallicana decreverunt bona Ecclesiarum vacantium ac spolia Episcoporum decedentium servari debere, expendenda in utilitatem Ecclesie & pro futuro successore. Potestates pervadere ceperunt res Ecclesie post mortem Episcoporum paulò ante Concilium Trullanum.*

ADDITION.] *Bona mortuorum Episcoporum à laicis diripi prohibuerunt Urbanus secundus & Innocentius secundus, itemque Callistus secundus. Referuntur canones Concilij Tolosani sub Calisto habiti, antehac non editi. Raimundus Comes Barcinonensis pollicitus est se deinceps non invasurum bona Episcoporum provincia Tarraconensis. Exemplum illud sequitur est Ermengardis Vicecomitissa Narbonensis, laudata ob hoc ab Hadriano quarto Papa. Atamen in Gallia Narbonensi perseverabat ea consuetudo avo Gregorij noni & Innocentij quarti.*

I. **V**etus Ecclesia nullis aliis redditibus ad suppeditandas expensas alendis Episcopis & Clericis sive etiam pro juvanda inopum paupertate necessarias fruebatur præter oblationes fidelium: quæ, ut adnotavit Irenæus, eò usque af-